

Asia: VN/2575/2021

**Luonnos hallituksen esitykseksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain, terveydenhuoltolain sekä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta**

Lausunnonantajan lausunto

Vastaajataho:

Muu, mikä? [vammaisjärjestö]

**Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistaminen**

**1a) Hyvinvointialueen olisi esityksen mukaan yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava *alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä*. Onko ehdotus mielestänne tarkoituksenmukainen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistamiseksi?**

Kyllä [Vammaisfoorumi pitää yhteistyöryhmiä perusteltuna tapana varmistua yhdenvertaisuuden toteutumisesta. Yhteistyöryhmien avulla pystytään edistämään erilaisten kuntien yhtenäisiä toimintatapoja ja -malleja, joka edelleen edistää yhdenvertaisuutta. Vammaisfoorumi haluaa muistuttaa vammaistenoppilaiden ja opiskelijoiden, heidän vanhempiansa tai heitä edustavien järjestöjen tai tahojen oikeudesta osallistua yhteistyöryhmien toimintaan. ]

**1b) Millä taholla tulisi käsityksenne mukaan olla vastuu alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän muodostamisesta?**

Hyvinvointialueella

**2) Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulisi laatia opiskeluhuollon toteuttamiseksi *kunnan opiskeluhuoltosuunnitelma*, joka liitettäisiin lastensuojelulain (417/2007) 12 §:n mukaiseen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Onko esitys mielestänne tarkoituksenmukainen?**

Kyllä [Opiskeluhuoltosuunnitelmissa on erityisen tarkasti kiinnitettävä huomiota haavoittuvassa asemassa olevien, kuten vammaisten oppilaiden ja opiskelijoiden, asemaan. Vammaisten oppilaiden ja opiskelijoiden oikeuksien toteutuminen tulee varmistaa. Vammaiset ihmiset tai heitä edustavat tahot tulee osallistaa opiskeluhuoltosuunnitelmaa laadittaessa, toteutettaessa ja valvottaessa. ]

**3) Hyvinvointialueella tulisi olla *alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma*. Se valmisteltaisiin alueellisessa opiskeluhoollon yhteistyöryhmässä ja hyväksyttäisiin hyvinvointialueen aluevaltuustossa. Alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma liitettäisiin lastensuojelulain 12 §:ssä tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Huomioitanne esityksestä?**

Vammaisfoorumin arvion mukaan alueellisen tason opiskelusuunnitelma edistää yhdenvertaisuutta ja kuntien yhtenäisiä käytäntöjä ja näin ollen edistää kuntien eriarvoisuuden vähenemistä. Opiskeluhoitosuunnitelmissa on erityisen tarkasti kiinnitettävä huomiota haavoittuvassa asemassa olevien, kuten vammaisten oppilaiden ja opiskelijoiden, asemaan. Vammaisten oppilaiden ja opiskelijoiden oikeuksien toteutuminen tulee varmistaa. Vammaiset ihmiset tai heitä edustavat tahot tulee osallistaa opiskeluhoitosuunnitelmaa laadittaessa, toteutettaessa ja valvottaessa. Opiskeluhoitosuunnitelman vastuiden laajeneminen alueelliselle tasolle mahdollistaa tehokkaamman resurssoinnin sekä pitkäjänteisen suunnittelun ja seurannan.

**4) Mikäli esitys ei mielestänne riittävästi huomioi erilaisia opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä, kuten esimerkiksi ne, jotka toimivat useamman kunnan alueella tai yksityiset koulutuksen järjestäjät, millä tavoin muuttaisitte esitystä?**

Ei kommentteja.

**5) Hyvinvointialue järjestää opiskeluhoitopalvelut 1.1.2023 alkaen. Näettekö, että opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä on yhdessä hyvinvointialueen kanssa edellytykset huolehtia oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n mukaisesti siitä, että opiskeluhoollosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus?**

Kyllä [Vammaisfoorumi näkee, että koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueiden yhteistyö on tärkeä edellytys opiskeluhoollon toimimiselle. Vammaisfoorumi haluaa muistuttaa, että valtakunnalliset vammaisjärjestöt tukevat mielellään hyvinvointialueita ja koulutuksen järjestäjiä. ]

**Opiskeluhoollon yksilökohtaisen työn kirjaaminen, rekisterinpito ja tietosuoja**

**6) Esityksessä täsmennetään opiskeluhoollon kirjaamiseen, rekisteröintiin ja tietojen salassapitoon liittyviä oppilas- ja opiskelijahuoltolain säännöksiä. Huomioitanne esityksestä?**

Ei kommentteja.

**7) Miten arvioisitte esitysluonnosta tietosuoja sääntelyn näkökulmasta?**

Ei kommentteja.

**8) Opiskeluhoollon siirtyessä hyvinvointialueelle tulee myös opiskeluhoollon psykologien ja kuraattorien kirjaamat asiakastiedot tallentaa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin eli Kanta-palveluihin. Kanta-palveluihin liittymisen määräaajoista säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä. Psykologien tietojen tallentaminen tulisi aloittaa heti hyvinvointialueiden aloittaessa. Sosiaalihoollon ja kuraattorien liittymisvelvoitteen määräaika on 1.9.2024. Arvioitko tarvittavien muutosten olevan mahdollisia näiden määräaikojen puitteissa?**

Kyllä

**Muut huomiot esityksestä**

**9) Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §:n mukaan oppilaitoksen työntekijän tulee olla yhteydessä opiskeluhoillon psykologiin tai kuraattoriin, jos oppilaitoksen tai opiskeluhoillon työntekijä arvioi opiskelijan tarvitsevan opiskeluhoillon psykologi- tai kuraattoripalveluja. Esityksessä ehdotetaan, että yhteydenotto opiskeluhoiltopalveluihin koskisi psykologin ja kuraattorin palveluiden lisäksi myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärin ja terveydenhoitajan palveluja. Yhteydenotto tapahtuisi jatkossa yhteisymmärryksessä oppilaan tai opiskelijan kanssa. Huomioitanne esityksestä?**

Vammaisfoorumin mielestä on tärkeää, että opiskelijoille on tarjolla matalan kynnyksen opiskeluhoiltopalveluja, mahdollisuuksien mukaan omassa oppilaitoksessa. Koulutuksen järjestäjien ja koulu- ja opiskeluterveydenhuollon henkilöstön yhteistyö on tärkeää ja toimenpiteet sen tehostamiseksi kannatettavia. Terveysdenhuollon näkökulman vahvistuminen parantane opiskelijoiden hyvinvointia ja mahdollistaa toivottavasti ripeän puuttumisen terveydellisiin ja mielenterveyden ongelmiin sekä nopean tutkimuksiin pääsyn.

**10) Hyvinvointialue järjestää 1.1.2023 alkaen opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalvelut, kouluterveydenhuollon sekä lukioiden ja ammatillisen koulutuksen opiskeluterveydenhuollon. Voimassa olevan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 24 §:n mukaan Terveys- ja hyvinvoinnin laitos ohjaa ja kehittää yhteistyössä Opetushallituksen kanssa edellä mainittuja palveluja. Esityksen mukaan Opetushallitus ja Terveys- ja hyvinvoinnin laitos ohjaisivat ja kehittäisivät yhdessä yhteisöllistä opiskeluhoiltoa ja Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksella olisi päävastuu edellä mainittujen hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palvelujen ohjauksesta ja kehittämisestä. Pidätekö esityksen mukaista ohjaus- ja kehittämisvastuun muutosta tarkoituksenmukaisena vai tulisiko Opetushallituksen ohjaus- ja kehittämisrooli säilyttää nykyisellään?**

En ota kantaa

**11) Mahdolliset muut huomionne esitysluonnoksesta?**

Vammaisfoorumi muistuttaa sosiaali- ja terveysministeriötä YK:n vammaissopimuksen velvoitteista. Lausuntokierroksella oleva asia koskee kaikkien muiden oppilaiden ja opiskelijoiden ohella myös vammaisia oppilaita ja opiskelijoita. Olisi ollut perusteltua, että sosiaali- ja terveysministeriö olisi lähettänyt lausuntopyynnön myös vammaisjärjestöille. Nyt vammaisjärjestöjen tiedonsaanti lausunnolla olevasta luonnoksesta oli sosiaali- ja terveysministeriön tiedotteen varassa.

Yhdenvertaiset ja laadukkaat palvelut kaikissa kunnissa on tärkeä päämäärä. Vammaisfoorumin näkemyksen mukaan hyvinvointialueiden ja kuntien yhteistyön voisi olettaa kehittyvän hedelmälliseksi ja kuntia ja niiden asukkaita tukevaksi. Opiskeluhoiltosuunnitelmat ovat tässä tärkeässä roolissa ja niitä laadittaessa on erittäin tärkeää osallistaa myös vammaiset oppilaat, opiskelijat ja heidän vanhempansa sekä heitä edustavat järjestöt.

Eri tasojen suunnitelmien tulee tukea toisiaan ja suunnitelmien jalkauttaminen kouluihin on tärkeää. Vammaisfoorumi kannattaa lähipalveluperiaatetta ja haluaa muistuttaa myös esteettömyyden ja saavutettavuuden merkityksestä palveluita suunniteltaessa ja niitä toteutettaessa.

Monet vammaiset lapset ja nuoret kohtaavat koulussa kiusaamista ja syrjintää. Pitkäjänteinen suunnittelu ja sektorirajat ylittävä moniammatillinen yhteistyö eri toimijoiden välillä parantaa

mahdollisuuksia puuttua kiusaamiseen ja syrjintään. Vammaisfoorumi pitää erityisen tärkeänä, että vammaisia lapsia ja heidän vanhempiaan kuullaan heitä koskevissa asioissa. Laajempi yhteistyö edistää myös lasten ja nuorten kuntoutusta ja yhteistyötä erikoissairaanhoidon kanssa.

Kokko Sari  
Vammaisfoorumi ry